

ร้านค้าชุมชนและตลาดนัดโคกระบือ

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวาง จังหวัดมหาสารคาม

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวาง ประสบกับปัญหาเรื่องประชาชนบุกรุกที่สาธารณะของตำบล จำนวน 22 ไร่ เนื่องจาก อบต. ตั้งอยู่ใกล้เขตเมือง เมื่อคนต่างพื้นที่ย้ายเข้ามาส่วนใหญ่จะเข้าไปยึดที่สาธารณะเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์ทางด้านการเกษตร เช่น ทำไร่ไถ่ และเมื่อเข้าไปจับจองหรือใช้ประโยชน์เป็นเวลานานก็จะทำการอ้างสิทธิ์มียอมออกจากพื้นที่ ซึ่งนอกจากจะสร้างความหนักใจให้กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนในหมู่บ้านด้วย เนื่องจากชาวบ้านบางส่วนไม่พอใจกับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะของคนบางกลุ่ม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวาง จึงมีแนวคิดที่จะนำพื้นที่สาธารณะของ องค์การบริหารส่วนตำบล มาปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อ อบต. และประชาชน

ข้อมูลพื้นฐานปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: โกสุมพิสัย

จังหวัด: มหาสารคาม

ประชากร: 7,553 คน

พื้นที่: 74 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น : องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2546 อบต.ห้วยขวางได้จัดทำ “โครงการร้านค้าชุมชนและตลาดนัดโคกระบือ” ขึ้น เพื่อนำพื้นที่สาธารณะมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อ อบต. และต่อชุมชน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้พื้นที่ระหว่าง อบต.กับประชาชน และเพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. จัดปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะของ อบต.ได้ โดยใช้วิธีการเจรจาแบบประนีประนอม อธิบายถึงความจำเป็นในการนำสถานที่ไปใช้ประโยชน์แก่ส่วนรวม
2. ศึกษา รูปแบบและการบริหารจัดการจากตลาดนัดโคกระบือ ณ บ้านหนองหลบ จังหวัดขอนแก่น และศึกษาความต้องการซื้อและความต้องการขายของประชาชนในพื้นที่ เพื่อหาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดเพิ่มขึ้น
3. ประชาสัมพันธ์ตลาดนัดให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง โดยใช้สื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น แผ่นพับใบปลิว และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
4. จัดตั้งคณะกรรมการร้านค้าชุมชนและตลาดนัดโคกระบือ โดยเลือกจากจากตัวแทน จำนวน 20 คน แบ่งหน้าที่เป็น 7 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยความสะดวก ฝ่ายปฎิคม ฝ่ายนิติกรรมสัญญา ฝ่ายดูแลความสะอาด ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายการเงินและการบัญชี และฝ่ายรักษาความสงบ
5. คณะกรรมการตลาดนัดจัดทำระเบียบข้อบังคับของตลาดว่าด้วยการกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้บริการสถานที่ ดังนี้
 - ค่าธรรมเนียมหนังสือสัญญาซื้อขายโคกระบือ ฉบับละ 25 บาท
 - ค่าธรรมเนียมผู้จำหน่ายสินค้า ผลผลิตทางการเกษตรในตลาดนัดชุมชน รายละ 1,000 บาท/ปี
6. สร้างตลาดนัด 1 แห่ง โดยมีหลักเกณฑ์ในการให้บริการดังต่อไปนี้
 - จัดตลาดนัด 5 วัน/ครั้ง โดยให้ประชาชนนำสินค้าทางการเกษตรและสินค้าต่างๆ มาจำหน่าย โดยมีแผงให้เช่าจำนวน 22 แผง
 - จัดตลาดนัดโคกระบือทุกวันเสาร์

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. งบประมาณของ อบต. ในปี 2546 จำนวน 35,310 บาท 2. งบประมาณสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี 2546 จำนวน 646,800 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้ • ค่าก่อสร้างอาคาร จำนวน 244,900 บาท • ค่าเทลันคอนกรีต จำนวน 21,800 บาท • ค่าก่อสร้างห้องน้ำ จำนวน 83,000 บาท • ค่าติดตั้งระบบประปา จำนวน 297,100 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. รถประชาสัมพันธ์ 1 คัน 2. เครื่องขยายเสียง 500 วัตต์ ขึ้นไป 1 เครื่อง 3. รถไถ 1 คัน 4. รถเก็บมูลสัตว์ 1 คัน 5. คอมพิวเตอร์ 1 ชุด
บุคลากร	1. คณะกรรมการตลาดนัด ทำหน้าที่ร่างสัญญาซื้อขายประชาสัมพันธ์ ดูแลความสะอาด ดูแลด้านการเงินการบัญชี และการรักษาความสงบ จำนวน 20 คน / การจัดตลาดนัด 1 ครั้ง 2. อาสาสมัคร แบ่งเป็น 6 ฝ่าย คือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายนิติกรรมสัญญา ฝ่ายดูแลความสะอาด ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายการเงินและการบัญชี และฝ่ายรักษาความสงบ จำนวน 53 คน / การจัดตลาดนัด 1 ครั้ง

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
พฤศจิกายน 2545	- นายก อบต. มีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะของ อบต. โดยนำที่ดินมาพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์	นายก อบต./ ปลัด อบต.
กุมภาพันธ์ 2546	- เรียกประชุมชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อขอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา และเลือกคณะกรรมการ จำนวน 20 คน เพื่อทำหน้าที่บริหารงาน - เสนอความคิดต่อที่ประชุมสภา อบต. ซึ่งที่ประชุมอนุมัติหลักการที่จะให้ฝ่ายบริหารดำเนินการ พร้อมทั้งอนุมัติงบประมาณ เพื่อดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ก่อนที่จะดำเนินการจริง	นายก อบต./ สมาชิกสภา อบต.
กุมภาพันธ์ 2546	- เจริญตรงรอกกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะของ อบต. ให้คืนพื้นที่ และให้เวลาในการเก็บเกี่ยวพืชผล และขนย้ายสิ่งปลูกสร้างออกไปจากพื้นที่	นายก อบต.
กุมภาพันธ์ 2546	- ศึกษารูปแบบและการบริหารจัดการจากตลาดนัดโคกระบือ ณ บ้านหนองหลุม จังหวัดขอนแก่น - ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตลาดนัด ปริมาณโคกระบือ และความต้องการของผู้ซื้อและผู้ขาย	อบต.
มิถุนายน 2546	- ปรับปรุงพื้นที่ และล้อมรั้วเพื่อสร้างอาณาเขตที่ชัดเจน - ก่อสร้างอาคารร้านค้า อาคารอำนวยการ ห้องน้ำ และระบบประปา	อบต.
กรกฎาคม 2546	- ประชาสัมพันธ์ตลาด โดยใช้สื่อต่างๆ เช่น สถานีวิทยุ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และหอกระจายเสียงประจำหมู่บ้าน แผ่น	อบต.

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
	พื้บ	
กรกฎาคม 2546	- ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการจัดทำโครงการ เช่น ตำรวจ สำนักงานสาธารณสุข สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สำนักงานเกษตรตำบล และธนาคาร และขอความร่วมมือเพื่อเป็นอาสาสมัครทำงานในวันที่มีตลาดนัด	อบต.
กันยายน 2546	- ดำเนินการร้านค้าชุมชนและตลาดนัดโคกระบือ โดยจัดร้านค้าชุมชนทุกวันที 5 หารลงตัว และเปิดตลาดนัดโคกระบือทุกวันเสาร์	อ บ ต ./ คณะกรรมการ

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

สำนักงานสาธารณสุข ตำบลหัวขวาง	ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการดูแลควบคุมโรคติดต่อที่อาจติดต่อจากสัตว์มาสู่มนุษย์
สถานีตำรวจภูธร ตำบลหัวขวาง	ให้บริการด้านการจราจร และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณตลาด
ธนาคารในพื้นที่	ให้บริการด้านการเงิน รับฝากเงินที่ได้จากการซื้อขาย
สำนักงานปศุสัตว์	ให้บริการผสมเทียม และควบคุมโรคสัตว์
ปกครองอำเภอ	จัดทำตัวรูปพรรณสัตว์

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ชาวบ้าน ในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะของตำบล จำนวน 22 ไร่ ในการปลูกสร้างบ้านเรือน และใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เมื่อเข้ามาใช้พื้นที่นานๆ มักจะถือสิทธิ์ไม่ยอมออกไปจากพื้นที่
2. เกิดความขัดแย้งระหว่าง อบต.กับชาวบ้าน และระหว่างชาวบ้านในพื้นที่กับชาวบ้านต่างพื้นที่ที่เข้ามาบุกรุกพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากชาวบ้านในพื้นที่ไม่พอใจ ที่ชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นเข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านตน

หลังการดำเนินการ

1. ชาวบ้านที่บุกรุกพื้นที่สาธารณะของตำบล คืนพื้นที่และย้ายออกจากพื้นที่ทุกคน
2. เกิดตลาดกลางเพื่อเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าต่างๆ อย่างเช่นสินค้าทางการเกษตร และมีศูนย์กลางการจำหน่ายโคกระบือในตำบล โดยมีผู้ที่เข้าร่วมค้าขายในตลาดนัดประมาณ 22 ราย/ ครั้ง และผู้ที่เข้าร่วมค้าขายโคกระบือ ประมาณ 30 ราย/ ครั้ง
3. สามารถสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น การปลูกหญ้าเลี้ยงวัวเพื่อมาขายให้แก่ผู้ที่เข้ามาค้าขายโคกระบือ เป็นต้น และรายได้รวมจากการค้าขายในการจัดตลาดนัดครั้ง

- หนึ่ง ประมาณ 1,000,000บาท
4. อบต. มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเก็บค่าธรรมเนียมการซื้อขายสัตว์ ประมาณ 1,000 บาท/ ครั้ง หรือ ปีละประมาณ 48,000 บาท และค่าธรรมเนียมจากการเก็บค่าเช่าในตลาดนัด ประมาณ 22,000 บาท/ ปี
 5. สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ในการเข้ามาร่วมเป็นอาสาสมัครและทำงานในวันที่จัดตลาดนัด

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. งบประมาณในการลงทุนไม่เพียงพอ เนื่องจาก การสร้างตลาดต้องใช้งบประมาณสูง	1. ประสานงานกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในพื้นที่ เพื่อขอรับการสนับสนุนทางด้านการงบประมาณ
2. การบริหารจัดการตลาด เนื่องจากในช่วงแรก ยังไม่ได้วางระเบียบอย่างเป็นทางการ เพราะ ต้องการความชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมจากการ ปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริง	2. จัดทำระเบียบข้อบังคับของตลาด อย่าง เป็นทางการขึ้น
3. การจัดตลาดนัดทุก 5 วัน ไม่ประสบความสำเร็จทางด้านการตลาดเท่าที่ควร	3. ปรับเปลี่ยนรูปแบบตลาด โดยเปิดโอกาส ให้ร้านค้าต่างๆ ขายอาหารได้ทุกวัน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ความร่วมมือของประชาชนในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ส่งผลให้การดำเนินการตลาดนัดสำเร็จลุล่วงไปได้ นอกจากนั้นการประชาสัมพันธ์ตลาดอย่างต่อเนื่อง ระบบความปลอดภัยทางด้านทรัพย์สิน และการป้องกันโรคระบาดมีส่วนสำคัญที่ทำให้ตลาดได้รับความนิยม เนื่องจากประชาชนมีความมั่นใจในระบบการดำเนินงาน

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการนี้มีความยั่งยืน เนื่องจากมีข้อบังคับของตลาด, มีการวางระเบียบการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม, จัดการแบ่งสัดส่วนของรายได้ที่เป็นธรรม, จัดตั้งกองทุนกู้ยืมให้แก่สมาชิก, ประชาสัมพันธ์ตลาดอย่างต่อเนื่อง และ อบต. ได้วางแผนที่จะจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาอาชีพในปี 2547 จำนวน 150,000 บาท ให้แก่สมาชิกตลาดนัดโคกระบือ

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ สามารถนำวิถีใหม่นี้ไปประยุกต์ใช้ได้โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้ สถานที่ตั้งของตลาด, ความทุ่มเทและจริงใจของคณะผู้บริหาร, ความร่วมมือของประชาชนและหน่วยราชการ, การวางแผนการทำงานล่วงหน้า โดยศึกษาความเป็นไปได้ของตลาด และ การศึกษาจากผู้ที่ประสบความสำเร็จ

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายชัยรัตน์ รัตนพร
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลหัวขวาง
ที่อยู่ : บ้านโชคชัย หมู่ที่ 4 ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์ : (043) 745-381, (09) 575079

ชื่อ-นามสกุล : นายพงศ์มิตร ศรีโมรส
ตำแหน่ง : รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลหัวขวาง
ที่อยู่ : บ้านโชคชัย หมู่ที่ 4 ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์ : (043) 745-381, (09) 5764062

ชื่อ-นามสกุล : นายสุวิทย์ พุดเรียง
ตำแหน่ง : รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลหัวขวาง
ที่อยู่ : บ้านโชคชัย หมู่ที่ 4 ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์ : (043) 745-381

ชื่อ-นามสกุล : นายกริชชัย ไตรคุ้มกัน
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลหัวขวาง
ที่อยู่ : บ้านโชคชัย หมู่ที่ 4 ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์ : (043) 745-381

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2546

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	บ้านโชคชัย หมู่ที่ 4 ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44140
ขนาดพื้นที่	74 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	2,683,337 บาท (ปีงบประมาณ 2546) 12.09% เงินเดือนและค่าจ้างประจำ 7.60% ค่าจ้างชั่วคราว 40.05% ค่าตอบแทน
งบประมาณรายได้	6,686,447.36 บาท (ปีงบประมาณ 2546) 0.98% จัดเก็บเอง 1.01% รัฐจัดเก็บให้ 25.52% อุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	11 คน 4 คน พนักงานท้องถิ่น 3 คน ลูกจ้างประจำ 4 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	7,553 คน
จำนวนครัวเรือน	1,569 ครัวเรือน
ประชากรแฝง	750 คน
รายได้เฉลี่ยประชากร	18,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	องค์การบริหารตำบลหัวขวางตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัยทางทิศตะวันตกประมาณ 3 กิโลเมตร มีหมู่บ้านในเขตปกครองจำนวน 14 หมู่บ้าน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 104 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 99.2 นับถือศาสนาพุทธ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา อาชีพเสริม ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ ประมงน้ำจืด และรับจ้างทั่วไป มีประชากรจำนวนน้อยที่รับราชการ สภาพทางสังคม ด้านการศึกษา มีโรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาขยายโอกาส 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง ด้านองค์กรทางศาสนา มีวัดและสำนักสงฆ์ 8 แห่ง ด้านสาธารณสุข มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 14 แห่ง